

Borba protiv diskriminacije u obrazovanju

Obrazovanje kao osnovno ljudsko pravo mora se osigurati bez diskriminacije po bilo kom osnovu. Zato je od ključnog značaja za svako društvo, a time i za Bosnu i Hercegovinu (BiH) i sve nivoje vlasti, da se diskriminacija prepoznata i da se protiv nje bori. Prošlo je više od 20 godina nakon završetka rata, a djeca u BiH se još uvijek suočavaju s diskriminatornim praksama u obrazovanju, što negativno utiče na inkluzivnost i kvalitet njihovog obrazovanja. Stoga možemo reći da je njihovo pravo na obrazovanje dovedeno u pitanje. Preko obrazovnih politika i praksi u BiH još uvijek se daje podrška etnonacionalnim podjelama, umjesto da se promoviraju međusobno razumijevanje, tolerancija i poštovanje različitosti. Jedan od glavnih ciljeva Misije OSCE-a u Bosni i Hercegovini (Misija) jeste jačanje i pružanje podrške obrazovnim vlastima u BiH kako bi svoj djeci osigurale inkluzivno kvalitetno obrazovanje bez diskriminacije.

Uz stalno prisustvo Misije na cijelom području BiH, višegodišnja saradnja s obrazovnim vlastima na svim nivoima i dalje je od

neprocjenjivog značaja u borbi za pružanje boljeg obrazovanja svoj djeci.

Pomoć Misije usmjerena je na izradu nediskriminatornih politika i praksi, podsticanje stvaranja ugodne i inkluzivne sredine za učenje, poboljšanja u procesu učenja i podučavanja te saradnju i koordinaciju rada relevantnih obrazovnih tijela. U tom smislu, Misija saraduje s velikim brojem aktera na polju obrazovanja (ministarstvima obrazovanja, pedagoškim zavodima, direktorima i direktoricama škola, nastavnicima i nastavicama, obrazovnim inspektorima i inspektoricama, učenicima i učenicama te roditeljima) i pruža podršku njihovim aktivnostima.

Misija pruža podršku obrazovnim vlastima u pogledu usvajanja zakona i podzakonskih akata kojima bi se omogućilo puno uživanje

prava na obrazovanje, u skladu s domaćim i međunarodnim pravnim normama. Na primjer, Misija je pružila podršku vlastima u izradi Smjernica za prepoznavanje diskriminacije u oblasti obrazovanja (Smjernice) u BiH. Misija će i dalje zagovarati širenje svijesti i osposobljavanje ljudi da prepoznaju, da spriječe i da se bore protiv diskriminacije, i to kroz stalnu promociju Smjernica i pomoć obrazovnim vlastima u izradi djelotvornih internih akata i postupaka. Najvažnija pitanja u ovoj oblasti za Misiju su: fenomen „dvije škole pod jednim krovom“, ravnopravnost jezika u obrazovanju, predmet vjeronauke i alternativni predmet, kao i zadovoljavanje obrazovnih potreba romske djece.

U izvještaju Misije iz 2018. godine, pod nazivom **Dvije škole pod jednim krovom – najvidljiviji primjer diskriminacije u obrazovanju u Bosni i Hercegovini**, opisane su najizrazitije prakse i izazovi, te date preporuke za ukidanje ove diskriminatorne prakse. Nakon objavljivanja ovog izvještaja, uslijedile su aktivnosti s vođstvom političkih stranaka, obrazovnim vlastima i direktorima i direktoricama škola koje su imale za cilj da podstaknu provođenje preporuka iz pomenutog izvještaja. Pored toga, Misija je intenzivirala podršku aktivnostima škola usmjerenim na veću interakciju između učenika i učenica koji pohađaju „dvije škole pod jednim krovom“.

Misija zagovara i ravnopravno poštovanje jezika sva tri konstitutivna naroda u obrazovnom procesu širom BiH. Svaki konstitutivni narod ima pravo da koristi i da imenuje vlastiti jezik¹. Međutim, prema Daytonskom mirovnom sporazumu ili bilo gdje drugo, konstitutivni narodi nemaju pravo na održavanje

cijelog nastavnog procesa isključivo na jednom od tri službena jezika. Specijalni izvjestilac UN-a za oblast kulturnih prava kazao je kako pretjerano naglašavanje lingvističkih razlika s ciljem segregacije učenika i učenica po osnovu etnonacionalne pripadnosti predstavlja pogrešno tumačenje kulturnih prava konstitutivnih naroda². Štaviše, lingvističke razlike ne treba prenaglašavati s ciljem segregacije učenika i učenica na osnovu etnonacionalne pripadnosti.

U pogledu predmeta vjeronauke, Misija zagovara da se poštuju prava roditelja da za svoju djecu donose odluke u skladu s vlastitim vjerskim i filozofskim uvjerenjima.

To se odnosi kako na predmet vjeronauke, tako i na alternativni predmet za one učenike i učenice koji ne pohađaju predmet vjeronauke. Ono što je bitno za obrazovne vlasti je da, u svom radu na razvoju inkluzivnih politika i praksi u nastavnog procesu, prepoznaju potencijal predmeta vjeronauke kao pokretača

međureligijskog razumijevanja i da djeluju pozitivno.

Analiza Misije o predmetu vjeronauke iz 2018. godine, pokazala je da, u praksi, mnoge škole ne obavještavaju roditelje da je predmet vjeronauke izborni. Čak i ako su obaviješteni, jednom kada se roditelji odluče za taj predmet, kasnije ne mogu ispisati svoju djecu iz ovog predmeta sve dok se njihovo osnovno ili srednje obrazovanje ne završi.

Misija i dalje zagovara uspostavljanje djelotvornih sistemskih mehanizama kako bi se zadovoljile potrebe romske djece na polju obrazovanja.

To podrazumijeva izradu, provedbu, procjenu i prilagođavanje akcionih planova na svim nivoima vlasti, u skladu s Akcionim planom BiH za društvenu inkluziju Roma i Romkinja za period od 2021. do 2025. godine. U skladu s ovim akcionim planom, Misija zagovara i uvođenje izbornog nastavnog predmeta romskog jezika s

elementima kulture i historije.

Misija sa školama radi na unapređenju sredine za učenje i promoviranju pozitivnih primjera u kojima su obrazovne potrebe romske djece zadovoljene.

Kako bi se u najvećoj mjeri iskoristila saradnja međunarodnih aktera i izbjegnula preklapanja u pružanju podrške obrazovnim vlastima u izvršavanju obaveza na ovom polju, Misija predsjedava tematskim sastancima Koordinacione grupe za obrazovnu reformu, koja okuplja predstavnike i predstavnice međunarodnih zajednice u BiH.

Pored toga, Misija učestvuje u radu Koordinacionog foruma Ministarstva civilnih poslova BiH i međunarodnih partnerskih organizacija uključenih u proces reforme obrazovanja u BiH.

¹ Ustavni sud BiH, U 7/15, maj, 2016. godine

² A/HRC/25/49/Add.1, Generalna skupština Ujedinjenih naroda: Vijeće UN-a za ljudska prava, 03. 03. 2014. godine

Za više informacija
skenirajte QR kod.

Misija OSCE-a u Bosni i Hercegovini

Fra Anđela Zvizdovića 1, UNITIC Toranj A
71000 Sarajevo
Bosna i Hercegovina

Tel: +387 33 952 100
Fax: +387 33 442 479
press.ba@osce.org
www.osce.org/bih

Pratite Misiju OSCE-a u BiH

